

Ga voor resultaat  
in Duitsland

# De Duitse markt veroveren – hoe zit het land überhaupt in elkaar?

[tomahawk.nl](https://tomahawk.nl)

**TOMAHAWK**  
DIGITAL  
MARKETING

---

# Inhoudsopgave

1	Introductie	3
2	Terug in de tijd	4
3	De juiste keywords	6
4	Duitse regio's	10
5	Conclusie	14
6	Bronvermelding	15

# Introductie

Waar je een Fries en een Limburger in ons kleine kikkerlandje al niet kunt vergelijken, zijn de verschillen tussen de ruim 83 miljoen Duitse inwoners vele malen groter. Deze cultuurverschillen zijn grotendeels te verklaren door de Duitse geschiedenis.

We hebben het hier natuurlijk over de Berlijnse muur die het land in West- en Oost-Duitsland verdeelde. Veel mensen realiseren zich alleen niet dat er ook taal- en cultuurverschillen bestaan tussen Noord- en Zuid-Duitsland. Want waar Nederland al eeuwenlang een afgebakend grondgebied heeft, is de Duitse geschiedenis weerbarstiger.

Het Duitsland dat wij kennen is relatief jong en vooral in de Zuid-Duitse deelstaten zijn de relaties met Oostenrijk en Zwitserland nog te merken. Binnen de EU is Duits niet voor niets de meest gesproken moedertaal. Bij een uitbreiding naar Duitsland doe je er dus verstandig aan om ook rekening te houden met Oostenrijk en Zwitserland. En vergeet niet dat Duitsland geen provincies, maar deelstaten (*Bundesländer*) heeft met ieder een eigen regering en eigen wetten.

Als je de Duitse e-commerce markt wil veroveren, moet je rekening houden met lokale taal- en cultuurverschillen. Zorg ervoor dat je de juiste zoekwoorden kiest en geen omzet laat liggen. In dit whitepaper leggen we je uit met welke lokale verschillen je te maken krijgt wanneer je in deze DACH-landen onderneemt.

## Terug in de tijd

Om je een idee te geven van het ontstaan van cultuurverschillen in Duitsland duiken we de geschiedenis in. De samenstelling van Duitsland is door de jaren heen namelijk behoorlijk veranderd. Omdat Nederland al sinds 1830 min of meer onveranderd is, is dit iets waar we als Nederlander vaak geen rekening mee houden.

### Voor 1648: Zwitserland

- 4 Totdat Zwitserland in 1648 onafhankelijk werd, maakten de Zwitserse steden een belangrijk onderdeel uit van de Duitse cultuur. Nu nog is het standaard Duits (*Hochdeutsch*) de officiële schrijftaal in het grootste deel van het land en bestaat de spreektaal uit Zwitsersduitse (*Schwyzerdütsch*) dialecten. In Zuid-Duitsland zie je ook tradities die met Zwitserland overeenkomen, zoals de *Schwäbisch-alemannische Fastnacht* (carnaval) die zowel in het Zuid-Duitse Baden-Württemberg als Noord-Zwitserse Basel wordt gevierd.

### Tussen 1648 en 1871: Noord- en Zuid-Duitsland

Fig. 1 - Grens Noord- en Zuid-Duitsland in beeld



In de periode daarna zien we de oorsprong van de verschillen tussen Noord- en Zuid-Duitsland. In het noorden werd Pruisen als belangrijkste staat gezien, in het zuiden Oostenrijk, Beieren, Baden en Württemberg. Toen in 1866 de Duitse Oorlog

tussen keizerrijk Oostenrijk en koninkrijk Pruisen uitbrak, kwam Pruisen als winnaar uit de bus. Pruisen richtte met bondgenoten de Noord-Duitse Bond op waarbij Oostenrijk en de Zuid-Duitse staten werden uitgesloten.

Pas in de strijd tegen Frankrijk in 1870 werd de strijdbijl tussen de Noord-Duitse Bond en Zuid-Duitse staten begraven. Na deze overwinning ontstond het Duitse rijk. De verschillen tussen Noord- en Zuid-Duitsland zijn inmiddels vervaagd, maar je komt ze nog wel tegen in de taal (*Oberdeutsch* versus *Mittel-* en *Niederdeutsch*).

### Tussen 1914 en 1945: Oostenrijk

Oostenrijk had dus een grote invloed op de Duitse cultuur in de periode tussen 1648 en 1871. Na de Duitse oorlog veranderde dit, maar de relatie tussen de landen bleef sterk.

Gedurende WOI waren Duitsland en toenmalig Oostenrijk-Hongarije bondgenoten. In 1938 sloot Oostenrijk zich zelfs aan bij Duitsland en werd het onder de naam *Ostmark* een provincie van het Derde Rijk. Het hedendaagse Oostenrijk kwam tot stand in 1945.

De taal in Oostenrijk is bijna hetzelfde als het Duits, maar met een Oostenrijks dialect. De invloed van Oostenrijk op Duitsland is vandaag de dag vooral terug te zien in de cultuur van de Zuid-Duitse deelstaten Beieren en Baden-Württemberg.

### Tussen 1949 en 1990: West- en Oost Duitsland

Fig. 2 - Grens West en Oost-Duitsland in beeld



Na WOII bestond Bondsrepubliek Duitsland uit West-Duitsland (*BRD*) en Oost-Duitsland (*DDR*). Vanaf 1961 werd het land gescheiden door de Berlijnse muur. Waar in de BRD democratie heerste, was de DDR communistisch vanwege de bevrijding van Oost-Duitsland door de Sovjet Unie.

In 1989 kwam een eind aan die tweedeling door de val van de muur. De Oost-Duitse districten werden opgeheven en als vijf 'neue bundesländer' toegevoegd aan Duitsland. In 1990 kwam het huidige Duitsland tot stand. Toch zie je de gevolgen van het gescheiden leven nog steeds terug in de economie, politiek en godsdienst.

## De juiste keywords

Wanneer je op de hoogte bent van lokale taal- en cultuurverschillen, zorg je ervoor dat je van je uitbreiding naar Duitsland een succes maakt. In dit hoofdstuk illustreren we aan de hand van een aantal voorbeelden hoe de geschiedenis ook vandaag de dag nog doorwerkt in Duitse zoekopdrachten.

In het vorige hoofdstuk kon je lezen dat de gevolgen van het gescheiden leven nog steeds zichtbaar zijn in het huidige Duitsland. Laten we bijvoorbeeld eens kijken naar godsdienst.

Hoewel er in de toenmalige DDR sprake was van vrijheid van godsdienst, werd de kerk wel in de gaten gehouden door de Stasi. Kerklid zijn was niet bevorderlijk voor je carrière. Dat verklaart waarom het merendeel van de bevolking in de *neue bundesländer* ook nu nog atheïst is. De rest van het land is vooral katholiek of protestants. Deze verschillen zie je ook terug in het zoekgedrag. Hieronder zie je hoe vaak er op de zoekterm 'godsdienst' gezocht wordt. Niet verrassend is dit in het oosten het minst.

Fig. 3 - Zoekwoordanalyse 'godsdienst'

Deelstaat	Regio	Zoekopdrachten	Zoekopdrachten / Ads bereik
Noordrijn-Westfalen	West	2900	0,015%
Rijnland-Palts	West	720	0,015%
<b>Mecklenburg-Voor-Pommeren</b>	<b>Oost</b>	140	0,008%
<b>Brandenburg</b>	<b>Oost</b>	210	0,007%
Baden-Württemberg	West	2400	0,020%
Beieren	West	2900	0,016%

Zelfs voor alledaagse werkwoorden, zoals 'praten' zien we duidelijke lokale verschillen. De getallen in onderstaande tabel zijn gecorrigeerd naar inwonertal zodat je ziet hoe vaak er per miljoen inwoners in elke deelstaat gezocht wordt.

Fig. 4 - Zoekwoordanalyse 'praten' per 1 miljoen inwoners

	Mln. inwoner	Schnacken	Sprechen	Klönen	Parlieren	Schwätzen	Sabbeln
Noordrijn-Westfalen	17,9	134	106	27	15	12	4
Berlijn	3,7	159	130	<b>30</b>	24	19	5
Hamburg	1,8	267	144	<b>61</b>	28	17	<b>39</b>
Baden-Württemberg	11	173	<b>91</b>	13	13	<b>24</b>	3
Zwitserland	8,5	46	<b>85</b>	8	8	<b>25</b>	1
Beieren	13	123	100	13	13	16	3
Oostenrijk	8,8	100	114	6	16	16	2

De meeste Duitsers gebruiken voor het woord praten *schnacken*. De verschillen zitten hem vooral in de andere vertalingen. Zo wordt spreken overduidelijk minder gebruikt in Zwitserland en de hieraan grenzende deelstaat Baden-Württemberg. Maar hier zie je wel dat het woord *schwätzen* relatief vaker voorkomt dan in de rest van Duitsland. De variant *klönen* wordt in de Noord-Duitse deelstaten Noordrijn-Westfalen, Berlijn en Hamburg weer vaker gebruikt, maar *sabbeln* vrijwel uitsluitend in Hamburg.

Tot slot zijn ook lokale cultuurverschillen te zien in de taal. In onderstaande tabel zie je een term gerelateerd aan hét feest in Duitsland, carnaval. Wij gaan hier dieper in op de Duitse term voor de donderdag voor Aswoensdag, ook wel bekend als 'carnavalsdonderdag'.

Fig. 5 - Zoekwoordanalyse 'carnavalsdonderdag'

	NRW	Berlijn	Hamburg	BW	Zwitserland	Beieren	Oostenrijk
Weiberfastnacht	<b>49500</b>	<b>9900</b>	<b>6600</b>	<b>27100</b>	<b>2900</b>	<b>27100</b>	<b>590</b>
Unsinniger donnerstag	20	10	10	20	10	1000	480
Schmutziger donnerstag	90	30	20	1900	1300	110	50
Gumpiger donnerstag	10	10	10	210	10	170	40
Altweiber	1900	40	30	70	20	70	30
Schmotziger donnerstag	30	10	10	140	30	30	20
Altweiberfastnacht	170	20	20	90	20	30	10
Fettdonnerstag	390	10	10	10	10	20	10
Glombiger donnerstag	10	10	10	50	10	10	10
Lumpiger donnerstag	10	10	10	10	10	110	10
Wieverfastelovend	480	10	10	20	10	30	10
Altweiberfasnet	10	0	0	20	10	10	0



Het is duidelijk dat *Weiberfastnacht* de meest gebruikte term is. Tel alle zoekopdrachten bij elkaar op en je ziet dat in Noordrijn-Westfalen overduidelijk het meest wordt gezocht naar carnavalsdonderdag.

Dit is geen verrassing, want de populariteit van carnaval bij steden rond de Rijn is groot. Vooral in Keulen wordt carnaval uitgebreid gevierd.

Fig. 6 - Zoekwoordanalyse 'carnavalsdonderdag' per miljoen inwoners

	Mln. inwoner	Weiberfast-nacht	Unsinniger donnerstag	Schmutziger donnerstag
Noordrijn-Westfalen	17,9	154	0	0
Berlijn	3,7	31	0	0
Hamburg	1,8	21	0	0
Baden-Württemberg	11	85	0	<b>6</b>
Zwitserland	8,5	9	0	<b>4</b>
Beieren	13	85	<b>3</b>	0
Oostenrijk	8,8	2	<b>1</b>	0

Als we nog iets verder inzoomen, komt uit de zoekopdrachten ook duidelijk naar voren dat Beieren en Baden-Württemberg dichtbij Oostenrijk en Zwitserland liggen. De term *unsinniger Donnerstag* wordt vrijwel uitsluitend in Beieren en Oostenrijk gebruikt en de term *schmutziger Donnerstag* in Baden-Württemberg en Zwitserland.

Houd bij het kiezen van de juiste zoekwoorden dus altijd rekening met het land en de deelstaten waar jij je op wilt richten met je e-commerce shop.

---

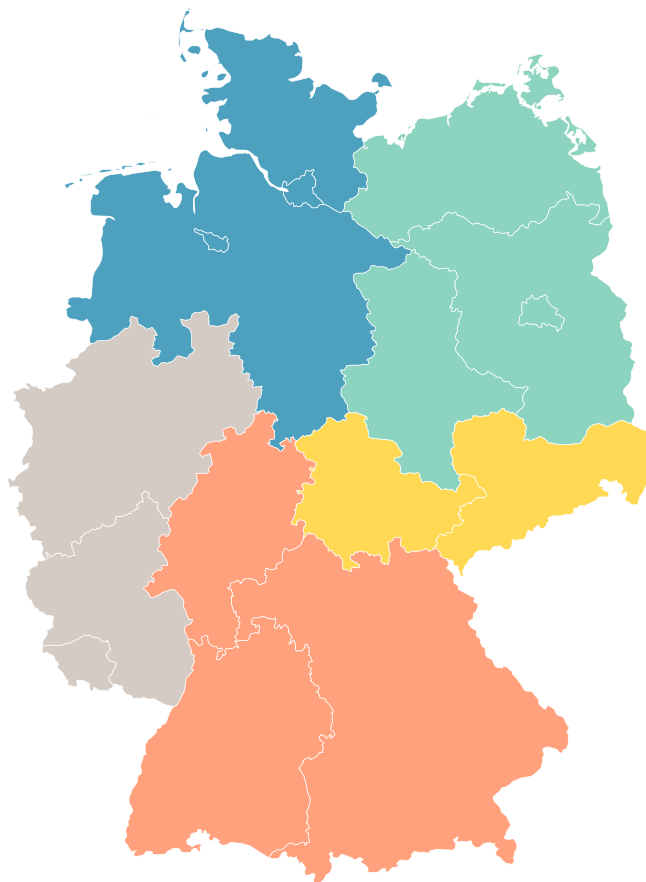
## Duitse regio's

Nu we weten waar de lokale verschillen tussen de 16 deelstaten vandaan komen en hoe ze jouw online marketingstrategie kunnen beïnvloeden, is het interessant om te onderzoeken of we een behapbare onderverdeling kunnen maken.

Hierbij maken we dankbaar gebruik van de onderverdeling gemaakt door Business Insider Deutschland. Volgens hen zijn er vijf verschillende regio's, die we hieronder toelichten<sup>1</sup>.

---

Fig. 7 - Duitsland in vijf regio's



---

<sup>1</sup> Business Insider Deutschland. (2019, 14 november). *Deutschland besteht eigentlich aus fünf völlig unterschiedlichen Nationen.*

## Baden-Württemberg, Hessen, Beieren (zalmroze)

We beginnen helemaal in het zuiden met de deelstaten die aan Oostenrijk en Zwitserland grenzen. Typerend voor deze regio zijn de ambitieuze mensen die gewend zijn aan succes. Het is één van de rijkste regio's in het land.

- Goede werkgelegenheid.
- Regio met de hoogste koopkracht.
- Beieren en Baden-Württemberg zijn economisch gezien de snelst groeiende deelstaten dankzij sterke machine- en transportmiddelenindustrie<sup>2</sup>.
- Relatief hoge internetpenetratie<sup>3</sup>:
  - Baden-Württemberg: 87%
  - Hessen: 87%
  - Beieren: 86%
- Bijzonderheden:
  - Baden-Württemberg en Beieren staan bekend om hun auto-industrie. De hoofdkantoren van zowel Mercedes-Benz, Porsche, BMW als Audi bevinden zich in deze twee deelstaten<sup>4</sup>.
  - In Hessen vind je het financiële centrum van Duitsland met o.a. de Deutsche Bundesbank en de Duitse beurs.

## Sleeswijk-Holstein, Nedersaksen (blauw)

Hoewel deze deelstaten tot de armere deelstaten behoren, schijnen de mensen in het noorden het gelukkigst te zijn. Geluk past simpelweg bij de Noord-Duitse mentaliteit, want voor een gelukkig leven heb je niet veel nodig.

- Economisch zwak, het verschil tussen arm en rijk is groot. Voor werk gaat men naar het zuiden, niet het noorden.
- Koopkracht is gemiddeld met uitschieters in het gebied rond Hamburg.
- Noordduits is het favoriete dialect onder de Duitsers.
- Relatief hoge internetpenetratie<sup>4</sup>:
  - Sleeswijk-Holstein: 88%
  - Nedersaksen: 88%

## Mecklenburg-Voor-Pommeren, Brandenburg, Saksen-Anhalt (groen)

Deze regio in het noordoosten van Duitsland wordt gezien als één van de mooiste en is een geliefde vakantieplek. Aan de andere kant is de regio relatief arm. Al sinds de 16e eeuw is er weinig groeipotentieel en de industriële achterstand is nooit ingehaald.

- Onder de kansarme mensen vallen voornamelijk laagopgeleide mannen zonder werk. Vanwege de sombere toekomst voegen ze zich regelmatig bij extreemrechtse groeperingen.
- Relatief lage koopkracht.
- Relatief lage internetpenetratie<sup>6</sup>:
  - Brandenburg: 81%
  - Mecklenburg-Voor-Pommeren: 79%
  - Saksen-Anhalt: 78%
- Bijzonderheden:
  - Rijk zeevaart verleden.

<sup>2</sup> ING. (z.d.). *Meer halen uit Zuid-Duitsland*.

<sup>3</sup> Statista. (2020, februari). *Internet usage rate in Germany 2019, by federal state*.

<sup>4</sup> de Boer, S., Bolz, A., van der Ploeg, S. & Jürgens, H. (z.d.). *Auto-industrie*.

<sup>5</sup> Statista. (2020, februari). *Internet usage rate in Germany 2019, by federal state*.

<sup>6</sup> Statista. (2020, februari). *Internet usage rate in Germany 2019, by federal state*.

## Thüringen, Saksen (geel)

De achterstand die is ontstaan na de val van de muur is in deze regio wel ingehaald. Het gaat goed met werkgelegenheid en investeringen, de gemeenschappen bloeien op. Toch blijven de mensen bescheiden en houden ze er niet van op om de voorgrond te treden. Omdat hier veel zelfstandige boeren woonden, is de industrialisering hier al vroeg begonnen.

- Relatief lage koopkracht.
- Relatief lage internetpenetratie<sup>7</sup>:
  - Saksen: 80%
  - Thüringen: 77%
- Bijzonderheden:
  - Onderwijs wordt hier heel belangrijk gevonden.
  - Er zijn nergens zoveel atheïsten als in deze regio.

## Rijnland-Palts, Saarland, Noordrijn-Westfalen (beige)

Het *Rheinland* is heel divers en heeft geen echte grens. Deze regio wordt gedefinieerd door de mentaliteit van mensen: genieten van het leven. Niet vreemd dat carnaval hier dan ook groots gevierd wordt. De *Rheinländer* is niet typisch Duits, hecht minder waarde aan de typische Duitse *Gründlichkeit* en *Pünktlichkeit* en is minder serieus. Zo is het parlement van Bonn sinds vroeger al de meest informele.

- Wisselende koopkracht:
  - Rijnland-Palts is goed bezig vanwege de omvangrijke export en middelgrote bedrijven.

- In Noordrijn-Westfalen is de koopkracht in de steden en regio's rond Keulen en Düsseldorf hoog, in andere regio's is de koopkracht gemiddeld of zelfs heel laag. In Noordrijn-Westfalen ligt ook de armste stad, Gelsenkirchen.
- De werkloosheid in Noordrijn-Westfalen is op dit moment historisch laag, wat natuurlijk ook te maken heeft met corona<sup>8</sup>. Noordrijn-Westfalen staat momenteel op de vierde positie wat betreft de werkloosheid van alle zestien deelstaten<sup>9</sup>.
- Noordrijn-Westfalen is ook de deelstaat met meeste schulden<sup>10</sup>.
- Relatief gemiddeld tot hoge internetpenetratie<sup>11</sup>:
  - Rijnland-Palts: 87%
  - Saarland: 85%
  - Noordrijn-Westfalen: 86%
- Bijzonderheden:
  - *Het Ruhrgebied* in Noordrijn-Westfalen is de belangrijkste economische regio van Duitsland. Dit komt door de grote metaal- en staalindustrie. Zoals te zien, is de economie in Noordrijn-Westfalen heel divers. De kloof tussen arm en rijk en werkloosheid en werkgelegenheid is in Noordrijn-Westfalen enorm.
  - Noordrijn-Westfalen lijkt het meest op Nederland en is vanuit Nederland snel te bereiken<sup>12</sup>.

<sup>7</sup> Statista. (2020, februari). *Internet usage rate in Germany 2019, by federal state*.

<sup>8</sup> Statista. (2020, 1 september). *Monatliche Arbeitslosenquote in Nordrhein-Westfalen von August 2019 bis August 2020*.

<sup>9</sup> Statista. (2020, 1 september). *Arbeitslosenquote in Deutschland nach Bundesländern (Stand: August 2020)*.

<sup>10</sup> Business Insider Deutschland. (2019). *Deutschland besteht eigentlich aus fünf völlig unterschiedlichen Nationen*.

<sup>11</sup> Statista. (2020, februari). *Internet usage rate in Germany 2019, by federal state*.

<sup>12</sup> ING. (z.d.). *Meer halen uit Zuid-Duitsland*.

Deze vijf regio's in Duitsland (D) vormen samen met Oostenrijk (A) en Zwitserland (CH) de DACH-regio. Voor een compleet beeld geven we hieronder nog enkele feiten over Oostenrijk en Zwitserland.

## Oostenrijk

- De officiële landstaal is Duits.
- Hoge koopkracht.
- Internetgebruik<sup>13</sup>:
  - 88% maakt gebruik van internet. Dat zijn 7,9 mln. mensen.
  - 88% gebruik van internet op een mobiel apparaat.
  - Oostenrijkers zijn per dag gemiddeld 5 uur en 25 minuten online.
  - 63% shopt online en/of betaalt rekeningen online.
- 47% heeft een creditcard<sup>14</sup>.

## Zwitserland

- De officiële landstalen zijn Duits, Frans, Italiaans, Reto-Romaans. Het Duits dat wordt gesproken is Zwitserduits.

Dit is geen dialect, maar een eigen taal. Je kunt dit vergelijken met het Fries in Nederland.

- Zwitserland heeft 26 kantons, waarvan er 20 Duitstalig zijn.
- Hoge koopkracht, Zwitserland staat Europees gezien op de tweede plek na Liechtenstein wat betreft de koopkracht.
- Internetgebruik<sup>15</sup>:
  - 96% maakt gebruik van internet. Dat zijn 8,28 mln. mensen.
  - 89% gebruik van internet op een mobiel apparaat.
  - Zwitsers zijn per dag gemiddeld 5 uur en 27 minuten online.
  - 63% shopt online en/of betaalt rekeningen online
- 65% heeft een creditcard<sup>16</sup>.

We eindigen dit hoofdstuk met een tabel waarin is te zien hoeveel bewoners van de DACH-landen in 2019 gemiddeld per persoon te besteden hadden<sup>17</sup>,<sup>18</sup>.

Fig. 8 - Koopkracht per persoon per jaar in 2019

Land	Koopkracht (in euro)
Zwitserland	42.067
Oostenrijk	24.067
<b>Duitsland</b>	<b>23.779*</b>

\*Voor Duitsland is de koopkracht vanuit het GfK ook al bekend voor 2020, deze komt uit op €23.766<sup>19</sup>.

<sup>13</sup> Hootsuite & We Are Social. (2020, 18 februari). *Digital 2020: Austria*.

<sup>14</sup> Hootsuite & We Are Social. (2020, 18 februari). *Digital 2020: Austria*.

<sup>15</sup> Hootsuite & We Are Social. (2020, 18 februari). *Digital 2020: Switzerland*.

<sup>16</sup> Hootsuite & We Are Social. (2020, 18 februari). *Digital 2020: Switzerland*.

<sup>17</sup> GfK. (2019, 14 januari). *Map of the Month: GfK Purchasing Power, Germany 2019*.

<sup>18</sup> GfK. (2019, 8 mei). *GfK releases 2019 purchasing power for Austria and Switzerland*.

## Conclusie

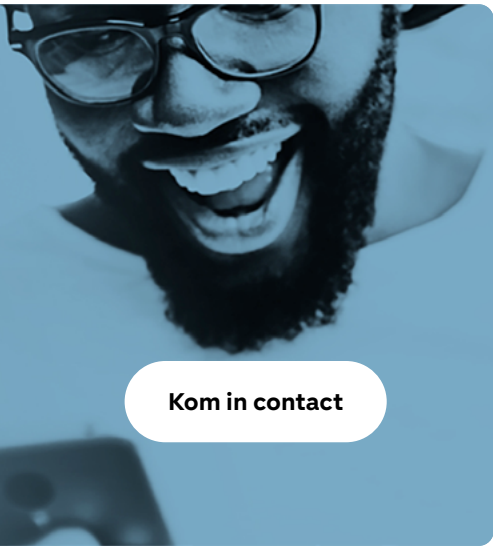
Om van je uitbreiding naar Duitsland een succes te maken, is het belangrijk om rekening te houden met lokale taal- en cultuurverschillen. Door keywords af te stemmen op je doelgroep en te lokaliseren, zorg je ervoor dat je geen omzet laat liggen.

### Historie en de juiste keywords

Waar Nederland er al jarenlang hetzelfde uitziet, is de samenstelling van Duitsland door de jaren heen enorm veranderd. De invloeden van Oostenrijk en Zwitserland zijn met de jaren minder zichtbaar geworden, maar zijn er nog wel. Wanneer je geen rekening houdt met lokale dialecten, laat je volume liggen.

### Duitse regio's

Maar taal is het niet het enige dat verschillende regio's kenmerkt. Er bestaan ook grote verschillen in werkgelegenheid, koopkracht en internetpenetratie. Houd hier in je online marketingstrategie voor Duitsland rekening mee.



Bij het maken van een online marketingstrategie voor Duitsland komt veel kijken. Ons internationale team, waaronder Duitse natives **Claudio** en **Gerardo**, helpen je niet alleen met de ontwikkeling van een strategie, maar ook met de uitvoer ervan.

*p.s. heb je interesse in een uitbreiding naar Oostenrijk? Doen we ook!*

[Kom in contact](#)

## Bronvermelding

- Business Insider Deutschland. (2019, 14 november). *Deutschland besteht eigentlich aus fünf völlig unterschiedlichen Nationen*. Geraadpleegd op 9 september 2020, van <https://www.businessinsider.de/politik/deutschland-besteht-eigentlich-aus-fuenf-nationen-2016-6/>
- Center Parcs. (2017, 26 september). *Carnavalstradities in Duitsland, België en Nederland*. Geraadpleegd op 9 september 2020, van <https://www.centerparcs.nl/nl-nl/blog/insider-tips/carnavalstradities-in-duitsland-belgie-en-nederland>
- de Boer, S., Bolz, A., van der Ploeg, S. & Jürgens, H. (z.d.). *Auto-industrie*. Geraadpleegd op 11 september 2020, van <https://duitslandinstituut.nl/naslagwerk/254/auto-industrie>
- GfK. (2020, 22 januari). *Germans' per capita purchasing power amounts to €23,766 in 2020*. Geraadpleegd op 10 september 2020, van <https://www.gfk.com/press/germans-per-capita-purchasing-power-amounts-to-eur23766-in-2020>
- GfK. (2019, 14 januari). *Map of the Month: GfK Purchasing Power, Germany 2019*. Geraadpleegd op 10 september 2020, van <https://www.gfk.com/insights/map-of-the-month-gfk-purchasing-power-germany-2019>
- GfK. (2019, 8 mei). *GfK releases 2019 purchasing power for Austria and Switzerland*. Geraadpleegd op 10 september 2020, van <https://www.gfk.com/insights/gfk-releases-2019-purchasing-power-for-austria-and-switzerland>
- de Groot, M. (2019, 18 april). *Kies jij de juiste Duitse zoekwoorden voor je SEA campagne?* Geraadpleegd op 11 september 2020, van <https://www.tomahawk.nl/kies-jij-de-juiste-duitse-zoekwoorden-voor-je-sea-campagne-2/>
- Hootsuite & We Are Social. (2020, 18 februari). *Digital 2020: Switzerland*. Geraadpleegd op 10 september 2020, van <https://datareportal.com/reports/digital-2020-switzerland>
- Hootsuite & We Are Social. (2020, 17 februari). *Digital 2020: Austria*. Geraadpleegd op 10 september 2020, van <https://datareportal.com/reports/digital-2020-austria>
- ING (z.d.). *Meer halen uit Zuid-Duitsland*. Geraadpleegd op 10 september 2020, van <https://www.ing.nl/zakelijk/kennis-over-de-economie/uw-sector/industrie/meer-halen-uit-zuid-duitsland.html>
- Jürgens, H, Onvlee, S. & Pekelder, J. (z.d.). *Broedertwist 1866: Pruisen, Oostenrijk-Hongarije*. Geraadpleegd op 11 september 2020, van <https://duitslandinstituut.nl/naslagwerk/18/broedertwist-1866-pruisen-oostenrijk-hongarije>
- Jürgens, H, Onvlee, S. & Pekelder, J. (z.d.). *De Frans-Duitse oorlog 1870-1871*. Geraadpleegd op 11 september 2020, van <https://duitslandinstituut.nl/naslagwerk/19/de-frans-duitse-oorlog-1870-1871>
- Jürgens, H, Onvlee, S. & Pekelder, J. (z.d.). *Duitse deling BRD en DDR*. Geraadpleegd op 11 september 2020, van <https://duitslandinstituut.nl/naslagwerk/86/duitse-deling-brd-en-ddr>
- Onvlee, S. (z.d.). *De Muur valt: einde van de Duitse deling*. Geraadpleegd op 11 september 2020, van <https://duitslandinstituut.nl/naslagwerk/135/de-muur-valt-einde-van-de-duitse-deling>
- Region Stuttgart. (z.d.). *Die Region Stuttgart und das Automobil*. Geraadpleegd op 11 september 2020, van <https://www.stuttgart-tourist.de/automobil-stuttgart/stuttgart-und-automobil>
- Statista. (2020, 1 september). *Monatliche Arbeitslosenquote in Nordrhein-Westfalen von August 2019 bis August 2020*. Geraadpleegd op 10 september 2020, van <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/762377/umfrage/arbeitslosenquote-in-nordrhein-westfalen>

- Statista. (2020, 1 september). *Arbeitslosenquote in Deutschland nach Bundesländern(Stand: August 2020)*. Geraadpleegd op 10 september 2020, van <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/36651/umfrage/arbeitslosenquote-in-deutschland-nach-bundeslaendern/>
- Statista. (2020, 28 februari). *Share of internet users in Germany in 2019, by federal state*. Geraadpleegd op 10 september 2020, van <https://www.statista.com/statistics/436374/internet-usage-rate-by-federal-state-germany/>
- de Vries, T. (2020, 17 april). *Dit zijn de belangrijkste talen in Europa*. Geraadpleegd op 9 september 2020, van <https://www.machielsen.nl/talen-in-europa/>
- Wikipedia. (z.d.) *Anschluss*. Geraadpleegd op 11 september 2020, van <https://nl.wikipedia.org/wiki/Anschluss>
- Wikipedia. (z.d.) *Dertigjarige Oorlog*. Geraadpleegd op 11 september 2020, van [https://nl.wikipedia.org/wiki/Dertigjarige\\_Oorlog](https://nl.wikipedia.org/wiki/Dertigjarige_Oorlog)



---

# Wij zijn Tomahawk

Al jaren helpen we als performance marketing bureau Nederlandse e-commerce shops met online groei.

Sinds 2018 zetten we die kennis en ervaring ook in om jouw e-commerce shop over de grens te helpen! Dit doen we met een strategie waar je u tegen zegt, helemaal afgestemd op jouw doelstellingen en budget.

We bepalen samen welke diensten we inzetten om zo het ultieme doel te bereiken: crossborder winstgevend groeien!

**We help e-commerce shops grow abroad.**

---

Keizer Karelplein 32

6511 NH Nijmegen

024 – 329 77 78

[info@tomahawk.nl](mailto:info@tomahawk.nl)



**tomahawk.nl**



**TOM  
HAWK**

**DIGITAL  
MARKETING**